

ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ส่งผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3*

ว่าที่ร้อยตรีจารึก จันทร์นามวงศ์**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา นวลน้อม***

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรชัยคุณกรณ์****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน 2) เปรียบเทียบขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิง 3) เปรียบเทียบขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่เปิดสอนแตกต่างกัน 4) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน 5) เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิง 6) เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่เปิดสอนแตกต่างกัน 7) หาอำนาจพยากรณ์ระหว่างขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ส่งผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม 8) หาแนวทางพัฒนาขวัญและยกระดับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนและสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Simple Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) t-test (Independent) F-test (One Way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทีละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมมีขวัญในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าขวัญไม่แตกต่างกัน 3) ข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่เปิดสอนแตกต่างกันมีขวัญในการ

ที่มา * วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 5 ฉบับที่ 17 เดือนพฤษภาคม 2550-มกราคม 2551

** นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

**** กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 5) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกัน 6) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 ที่เปิดสอนแตกต่างกันไม่แตกต่างกัน 7) ขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 ไม่มีอำนาจพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม และพบว่ามี 3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านการทำงานของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร และด้านความมั่นคงปลอดภัย 8) ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ควรได้รับการส่งเสริมมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ค่าครองชีพและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพและความยุติธรรมในโรงเรียน ด้านการทำงานของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน ด้านความเหมาะสมของงานในหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ควรได้รับการส่งเสริมมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ด้านการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดสร้างสรรค์ ด้านการใช้สื่อเพื่อฝึกกระบวนการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะเป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาประเทศ จากความเชื่อที่ว่าประชาชนในประเทศใดได้รับการศึกษาสูงจะทำให้ประเทศนั้นมีความเจริญมากกว่าประเทศที่ด้อยการศึกษา ดังนั้น การศึกษาจึงทำให้คนมีความรู้ มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพทั้งในด้านความคิดและการกระทำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะพัฒนาตนเองและสังคม (พนมพร จินดาสมุทร. 2536 : 202-203) จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. รอบที่ 1 (พ.ศ.2544-2547) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 จำนวน 225 โรงเรียน พบว่าคุณภาพผู้เรียนที่มีผลการประเมินต่ำ คือ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 1.70) มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.02) และมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.14) ซึ่งจากคะแนนเต็ม 3.00 ทุกมาตรฐานตามลำดับ (เอกสารประกอบการ

ประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ครั้งที่ 4. 2549:14) ทำให้ผู้วิจัยมองว่าปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งน่าจะมาจากสภาพขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความกระตือรือร้น ความหวัง ความกล้าและความเชื่อมั่น ในทางตรงกันข้ามคนที่ปราศจากขวัญจะแสดงออกในรูปของความเฉื่อยชา ความเฉยเมย ความหวาดระแวงและขาดความเชื่อมั่น ขวัญเป็นความรู้สึกของคนที่มีต่อสภาพแวดล้อม คนที่มีขวัญดีสังเกตได้จากมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เต็มใจทำตามกฎข้อบังคับของหน่วยงาน พยายามปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ขวัญไม่ดีพบจากความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ขาดงาน ไม่อยากรับผิดชอบ ขวัญที่ดีในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและคอยสอดส่องดูแลให้มีเพราะถ้าข้าราชการครูปฏิบัติการสอนมีขวัญที่ดีในการปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นด้วย (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 138)

ปัจจุบันพบว่าครูปฏิบัติการสอนมีงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอนเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลผลการสำรวจโครงการ Child Watch (นภาพร พานิชชาติ. 2549:8) ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติและหัวหน้าโครงการ Child Watch ได้มีการติดตามภาวะการทำงานของครูหรือ Teacher Watch เปิดเผยข้อมูลว่าครুরาวครึ่งหนึ่งอยากจะเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (Early Retired) จากผลการสำรวจของโครงการจากกลุ่มตัวอย่างราว 2,000 คน จากทุกจังหวัดพบว่า ครูส่วนใหญ่จะมีการสอนก่อนข้างหนักเฉลี่ยชั่วโมงสอน 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากงานสอนแล้วครูส่วนใหญ่ต้องรับผิดชอบงานจากธุรการต่าง ๆ ในโรงเรียนเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ธุรการโดยตรง โดยใช้เวลาร้อยละ 10-20 ของเวลาสอนปกติไปทำงานธุรการ แต่สิ่งที่ครูหนักใจที่สุดคือการแบกรับภาระการจัดทำข้อมูล การทำรายงาน การประเมินผลต่าง ๆ ของโรงเรียนและส่วนกลาง ครูร้อยละ 50 เริ่มถอดใจเกี่ยวกับอาชีพครู ร้อยละ 15 บอกว่าเคยคิดอยากเปลี่ยนอาชีพ ร้อยละ 62.5 บอกว่าหากมีโครงการเออร์ลี่รีไทร์หรือโครงการเกษียณก่อนอายุก็จะเข้าร่วมโครงการด้วยและสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงสภาพขวัญที่ไม่ดีของครูเห็นได้จากการที่ครูส่วนหนึ่งเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (Early Retired) ในโครงการที่ผ่านมาและมีแนวโน้มที่อยากจะเข้าร่วมโครงการนี้อีก ซึ่งเกิดจากครูมีความเบื่อหน่าย ท้อถอย ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานจึงทำให้ครูปฏิบัติการสอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ไม่ค่อยเตรียมการสอน ไม่ค่อยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติงานสอน 20 ปัจจัยของกรมสามัญศึกษา (2526:83-85) ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์และหลอมรวมปัจจัยด้านขวัญดังกล่าวเป็น 7 ประการ ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขในโรงเรียน ด้านรายได้ค่าครองชีพและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสารในโรงเรียน ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพและความยุติธรรมในโรงเรียน ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน และด้านความเหมาะสมของงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ที่ส่งผลต่อสภาพการการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ส่งผลต่อสภาพการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนเสนอแนะข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อให้ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ทราบ เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพราะหากข้าราชการครูปฏิบัติการสอนมีขวัญที่ดีในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะด้านผู้เรียนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยไว้ 1) เพื่อศึกษาขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 3) เพื่อเปรียบเทียบขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ที่เปิดสอนแตกต่างกัน 4) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 5) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 6) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ที่เปิดสอนแตกต่างกัน 7) เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ระหว่างขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 และ 8) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาขวัญและยกระดับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรอิสระประกอบด้วย สถานภาพของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง และลักษณะการเปิดสอนของโรงเรียนจำแนกเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 ตัวแปรตามสังเคราะห์และหลอมรวมจากปัจจัยด้านขวัญการปฏิบัติงานในโรงเรียน 20 ปัจจัยของกรมสามัญศึกษา (2526:83-85) ประกอบด้วยปัจจัยด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 7 ปัจจัย ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขในโรงเรียน ด้านรายได้ค่าครองชีพและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร

ในโรงเรียน ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพและความยุติธรรมในโรงเรียน ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน และด้านความเหมาะสมของงานในหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายและสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกรอบการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2543:30-31) ได้แก่ ด้านครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้านครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง ด้านการจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้านครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง ด้านครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน ด้านครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกกระบวนการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ ด้านครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ด้านครูฝึกฝนกิริยามารยาทวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทยและด้านครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาขวัญและยกระดับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ

1. สถานภาพของครู
ปฏิบัติการสอน
ในโรงเรียน
 - 1.1 เพศชาย
 - 1.2 เพศหญิง
2. ลักษณะการเปิด
สอนของ
โรงเรียน
 - 2.1 เปิดสอนช่วง
ชั้นที่ 1-2
 - 2.2 เปิดสอนช่วง
ชั้นที่ 1-3
 - 2.3 เปิดสอนช่วง
ชั้นที่ 3-4

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน
 - 1.1 สภาพการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขในโรงเรียน
 - 1.2 รายได้ ค่าครองชีพและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน
 - 1.3 ความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร
 - 1.4 ความมั่นคงปลอดภัย
 - 1.5 ความก้าวหน้าในวิชาชีพและความยุติธรรมในโรงเรียน
 - 1.6 การทำงานเป็นกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน
 - 1.7 ความเหมาะสมของงานในหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย

2. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.1 การเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 - 2.2 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจและเสริมแรง
 - 2.3 การเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียน
 - 2.4 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
 - 2.5 การส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
 - 2.6 การส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
 - 2.7 การใช้สื่อเพื่อฝึกกระบวนการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
 - 2.8 การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง
 - 2.9 ฝึกฝนกิจกรรมรายทวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
 - 2.10 การสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการพัฒนาขวัญและยกระดับสภาพการจัดการเรียนการสอน
ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2,461 คน 224 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3:2549) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนของรัฐบาลที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2549 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ร้อยละ 13.16 และกำหนดโรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 เนื่องจากกลุ่มประชากร โรงเรียนมีจำนวนหลักร้อย (วารุ เฟ็ง สวัสดิ์.2548:202) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน จาก 68 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ ลักษณะการเปิดสอน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพขวัญในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับความคิดเห็น (5 Rating Scale) และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการวิจัย นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม รูปแบบของแบบสอบถาม (Format) และการใช้ภาษา (Wording) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ (Try-out) กับข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ตัดข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.23 ออกไป นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนมีค่าอำนาจจำแนก 0.37-0.75 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.96 สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าอำนาจจำแนก 0.36-0.71 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขออนุญาตรับรองการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์จากสำนักงานโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 2) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 4) รับแบบสอบถามทั้งหมดคืน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อหาค่าร้อยละของแบบสอบถามที่สมบูรณ์และจำแนกกลุ่มตัวอย่าง 2) สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม จำแนกรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) 3) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test (Independent) สถิติ F-test (One Way ANOVA) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทีละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านสภาพการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขในโรงเรียนและด้านการทำงานของกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านรายได้ ค่าครองชีพ และสวัสดิการในการปฏิบัติงาน 2) ขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนเพศชายกับเพศหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 ที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้น 1-3 มีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 ไม่แตกต่างกัน 4) สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร เขต 3 อยู่ในระดับมาก 9 ด้านและเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการฝึกฝนกิริยามารยาทวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทย ด้านการส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจ เสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง อยู่ในระดับปานกลาง 5) สภาพ

การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนพิเศษชายกับพิเศษหญิงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 โดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการแตกต่างกัน โดยพิเศษหญิงสูงกว่าพิเศษชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 6) สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 7) การศึกษาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่มีผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวม พบว่ามีตัวแปร 3 ตัวที่สามารถพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านการทำงานของกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร และด้านความมั่นคงปลอดภัย ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ทางบวกดีที่สุด คือ ด้านการทำงานของกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เท่ากับ 0.34 รองลงมา คือ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 37 หรือมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 37 และมีการคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ +0.37 8) ปัจจัยด้านขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนที่ส่งผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่ควรได้รับการส่งเสริมมี 6 ด้านคือ ด้านสภาพการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขในโรงเรียนด้านรายได้ ค่าครองชีพและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ด้านความชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร ด้านความมั่นคงปลอดภัยและด้านการทำงานของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องานเพราะสามารถพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ด้านครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ด้านการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดสร้างสรรค์ ด้านการใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกกระบวนการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ และด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกด้านแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้มีดังนี้ 1) ตัวแปรขวัญที่มีอำนาจพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ทั้ง 10 ด้านคือ ด้านการทำงานเป็นกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปด้วยดีประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนทุกคน การยึดผลสำเร็จของงานเป็นเป้าหมายเดียวกันและความทุ่มเทต่องานในหน้าที่ ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีเน้นการทำงานเป็นทีมและกระตุ้นให้ทุก ๆ คนยึดเป้าหมายที่เป็นผลสำเร็จของงานร่วมกันจะส่งผลถึงตัวนักเรียนที่จะได้รับ

การพัฒนาอย่างเต็มที่ไปด้วย 2) ขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่อยู่ใน โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 น้อยกว่าระดับอื่นซึ่งอาจเป็นผลมาจากการปรับโครงสร้างการบริหารทางการศึกษาใหม่ และอาจทำให้ครูที่อยู่ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาเดิมรู้สึกว่าได้ถูกลดความสำคัญลง หน่วยงานที่รับผิดชอบควรทำความเข้าใจกับบุคลากรใน โรงเรียนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น เน้นความสำคัญของการกิจที่รับผิดชอบและให้ความสนใจใน ผลงานของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้บุคลากรมีความรู้สึกที่ดีขึ้น เน้นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ ของตนเองมากขึ้นได้ 3) ตัวแปรขวัญที่มีอำนาจพยากรณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญมี 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการทำงานของกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มและการอุทิศตนเพื่องาน ด้านความ ชัดเจนของการมอบหมายงาน การติดต่อสื่อสาร และด้านความมั่นคงปลอดภัย ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ ความสำคัญและพัฒนาส่งเสริมตัวแปรขวัญดังกล่าว เพื่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่ยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาขวัญของผู้บริหารควบคู่กับ ขวัญของข้าราชการครูปฏิบัติการสอน เพื่อหาความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของงาน 2) การศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การ บริหารจัดการ การนิเทศ การศึกษา การสนับสนุนงบประมาณด้านวิชาการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3, สำนักงาน. รายงานการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา ครั้งที่ 4,
5 กันยายน 2549. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3, 2549.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- นภาพร พานิชชาติ. “ครูไทยจากเรื่องข้างถึงเรื่อง”. เดลินิวส์. 10 พฤศจิกายน 2549, หน้า 8.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2535.
- พนมพร จินดาสมุทร. การศึกษาไทย. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2536.
- วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. วิทยาการวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2548.